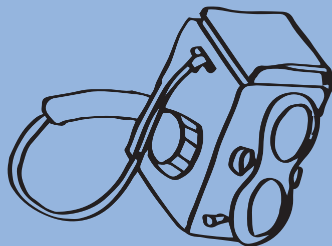

เมืองเก่าสุโขทัย

จากอดีตสู่ปัจจุบัน มรดกโลกและมรดกวัฒนธรรม

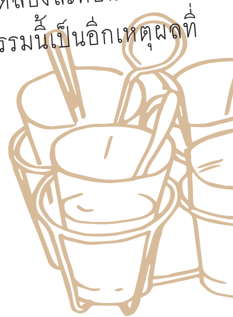
เมืองเก่าสุโขทัย

ความรู้สึกแรก เมื่อได้รู้ว่า การท่องเที่ยวแบบ Slow Travel ต่อไปนี้ที่เมืองเก่าสุโขทัย คือภาพของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พื้นที่ๆ ใหญ่โตมาก กว้างมาก ภาพในจินตนาการจากที่เคยเห็นในรูปคือ ความยิ่งใหญ่อลังการ แต่ละวัดดูคล้ายกันหมด มีอิฐ อิฐ แล้วก็อิฐ เรียงกันหลายสิบวัด (หรืออาจจะถึงร้อยวัดรึเปล่านะ) จะแยกแยะออกมั้ยเนี่ยเรา ว่าแต่ละที่แตกต่างกันยังไงบ้างนะ แต่เมื่อถึงเวลา ก็ต้องเตรียมให้พร้อมไว้ เตรียมพื้นที่ว่างให้กับความคิดไว้เยอะๆ เพราะคงมีเรื่องราวต่างๆ มากมายรอให้เราได้ไปเรียนรู้อยู่ เมื่อพร้อมแล้ว ก็ไปลุยกันเลย

มาถึงหน้าประตูเมืองเก่า ทางเข้ามีป้ายใหญ่โตต้อนรับอยู่ว่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และมีโลโก้มรดกโลกจากยูเนสโกอันใหญ่ตั้งอยู่ บริเวณนี้ชาวสุโขทัยเรียกว่า เนิน ก ไก่ เพราะอย่าลืมว่า พ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น ก ไก่ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่องเรียนรู้ความเป็นสุโขทัยเมืองเก่า ณ ที่แห่งนี้

เที่ยวให้สนุก ต้องรู้เรื่องในพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง ตั้งอยู่บริเวณทางเข้าอุทยานประวัติศาสตร์ เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00 -16.00 น. ภายในมีการจัดแสดงโบราณวัตถุที่บ่งบอกถึงอารยธรรม ที่ได้ส่องสะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยไว้ เพราะนอกเหนือจากโบราณสถานแล้ว มรดกทางวัฒนธรรมนี้เป็นอีกเหตุผลที่ UNESCO ประกาศให้พื้นที่แห่งนี้เป็นหนึ่งในเมืองมรดกโลก

ตีตั๋วชมเมืองเก่า

เขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่ตำบลเมืองเก่านี้ จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนเมืองด้านในกับเมืองด้านนอก โดยมีกำแพงมูลดินก่อไว้เป็นรูปสี่เหลี่ยมล้อมรอบเมืองด้านใน แต่ละด้านมีทางเข้าออก มีชื่อเรียกเป็นประตูต่างๆ ได้แก่ ประตูศาลหลวง (ทิศเหนือ) ประตูอ้อ (ทิศตะวันตก) ประตูกำแพงหัก (ทิศตะวันออก) ประตูนะโม (ด้านใต้) กำแพงนี้มีถึง 3 ชั้น ระหว่างกำแพงแต่ละชั้น มีคูน้ำคั่นอยู่

ค่าเข้าชมอุทยานฯ : คนไทย 20 บาท ชาวต่างชาติ 100 บาท

นั่งรถรางชมอุทยานฯ (ใช้เวลาประมาณ 30 -60 นาที) : คนไทย 10 บาท ต่างชาติ 20 บาท

ค่าเช่าจักรยาน : จะอยู่ที่คันละ 20-50 บาท สามารถเช่าได้จนถึง 17.00 น. ตามโบราณสถานแต่ละจุด จะมีที่จอดรถจักรยานอย่างเป็นระเบียบ

อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง สถานที่แรกที่นักท่องเที่ยวควรต้องไปคือ อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง เพื่อสักการบูชาพระบูรพมหากษัตริย์ของไทย หรือจะไปสั่นกระดิ่งขอพร หรือร้องทุกข์ ดังข้อความที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก

วัดมหาธาตุ วัดมหาธาตุเป็นวัดที่อยู่ใจกลางเมืองเก่าที่มีอาณาเขตกว้างขวางมาก เนื่องจากมีเจดีย์ใหญ่ วิหาร มณฑป โบสถ์ และเจดีย์เล็กเรียงรายกันอยู่มากถึง 200 องค์ เจดีย์ประธานของวัดตั้งเด่นสง่างาม มีลักษณะเป็นทรงดอกบัวตูม ที่เรียกว่าทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ อันเป็นสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมสุโขทัยโทยแท้

วัดสระศรี เป็นวัดที่มีความสวยงามมาก เพราะเป็นวัดที่ตั้งอยู่กลางสระน้ำขนาดใหญ่ มีเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากลังกา และมีโบสถ์ ยื่นออกไปกลางน้ำเป็นเกาะเล็กอีกเกาะหนึ่ง ความเชื่อในการทำโบสถ์กลางน้ำอีกชั้นหนึ่งนี้คือ การกั้นเขตสำหรับพระภิกษุสำหรับทำพิธีสังฆกรรม ที่วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปปางลีลาประทับยืนอยู่ด้านข้างเจดีย์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยที่มีความอ่อนช้อยงดงามที่สุด

วัดศรีสวาย เป็นวัดที่อยู่ทางใต้ของวัดมหาธาตุ จุดเด่นของวัดนี้คือ มีพระปรางค์ 3 องค์เด่นเป็นสง่า มีกำแพงรอบด้าน มีวิหารอยู่ด้านหน้าพระปรางค์มีศิลปะปูนปั้นที่งดงาม ภายในพบแท่นนารายณ์บรรทมศิลป์ และ ศิวลึงค์อยู่ แสดงให้เห็นว่า ที่วัดนี้เคยเป็นเทว สถานของศาสนาฮินดูมาก่อน และได้แปลงเป็นพุทธสถานภายหลัง

แม้ว่าระยะทางขอบเขตเมืองเก่าจะใหญ่โตกว้างขวางมาก แต่ระหว่างทางนั้น ก็ยังคงร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ใหญ่หลากหลายชนิด พร้อมมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตกแต่งสวนให้ดูสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา ทำให้การท่องเที่ยวในเมืองเก่า ดูสบาย ๆ ค่อย ๆ ไปเรื่อย ๆ ไปไม่ไกล ทั้ง ๆ ที่บางจุดห่างกันมากกว่า 300 เมตรเลยทีเดียว นอกจากวัดที่อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองเก่าแล้ว ก็ยังมีวัดที่น่าสนใจอีกมากมายที่อยู่ด้านนอกเขตกำแพงให้ชม

วัดพระพายหลวง ออกมาทางประตูศาลหลวงทางทิศเหนือไม่ไกลนัก ก็จะพบกับวัดพระพายหลวง เป็นวัดอยู่ในเขตอุทกสีมาที่ยิ่งใหญ่มาก คือมีคูน้ำขนาดใหญ่ มีดอกบัวอยู่เต็มล้อมรอบวัดยาวถึงด้านละ 600 เมตร ภายในวัดมีเจดีย์ปราสาทที่เก่าแก่อยู่ 2 องค์ พังทลายไป 1 องค์ เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นตั้งแต่ยุคสุโขทัยตอนต้น

วัดศรีชุม วัดนี้มีจุดเด่นที่ใคร ๆ คงจำได้ กับภาพถ่ายที่เห็นพระหัตถ์อันใหญ่โตขององค์พระสีขาวเก่าแก่โบราณ นั่นก็คือพระอจนะ มีอีกชื่อหนึ่งว่า พระพูดได้ มีเรื่องเล่าว่า สมัยที่พระนเรศวรได้ประชุมทัพอยู่ที่นี่ เพื่อจะยกทัพไปเมืองสวรรคโลก ก็ได้รวบรวมเหล่าทหารมาที่วัดนี้เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ และก็ได้มีทหารนายหนึ่งได้แอบซ่อนตัวอยู่หลังองค์พระ ได้พูดให้กำลังใจกับเหล่าทหารทั้งหลายให้มีใจฮึกเหิม จนสามารถบุกไปเมืองสวรรคโลกได้สำเร็จ นอกจากนี้บริเวณเพดานภายใน ยังมีภาพลายเส้นเล่านิทานชาดกพระพุทธเจ้าไว้อีกด้วย ภายในบริเวณวัดมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาถึง 2 ต้น ได้แก่ ต้นโพธิ์ และต้นมะม่วง ความพิเศษคือเป็นต้นไม้ที่มีรูปทรงการแผ่นกิ่งก้านสาขาที่สวยงามมาก

วัดเชตุพน ข้ามมาทางทิศใต้ของเขตกำแพงเมือง ก็จะพบกับวัดเชตุพน จุดเด่นของวัดนี้คือ มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นอิริยาบถยืนอยู่ในมณฑปจตุรมุขเด่นแต่ไกล และมีกำแพงที่สกัดจากหินชนวนก้อนใหญ่ ที่มีเทคนิคการเข้าเหลี่ยมมุมที่เฉียบคม กั้นเป็นรั้วอยู่โดยรอบ สันนิษฐานว่าวัดเชตุพนนี้ ได้รับอิทธิพลศิลปะจากเมืองพุกามประเทศพม่า เนื่องจากมีพระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืนอยู่ที่ผนังอิฐโดยรอบวัดนี้

วัดสะพานหิน คนสุโขทัยเรียกวัดนี้ว่า วัดตะพานหิน จุดเด่นของวัดนี้คือ เป็นวัดที่อยู่บนเนินเขาเล็ก ๆ มีหินปูลาดขึ้นไปถึงตัววัด มีพระพุทธรูปปางประทานอภัยสูง 18 ศอก และมีพระพุทธรูปปางสมาธิอยู่ด้านข้างอีก 1 องค์ ที่บนยอดเนินนี้ สามารถมองเห็นวิวเมืองเก่าได้อย่างสวยงาม

เขื่อนสรีดภงส์ หลายคนอาจจะสงสัยว่า ทำไมในเขตเมืองเก่า ถึงได้มีคูน้ำจำนวนมากขุดลอกอยู่ และมีน้ำอยู่เต็มตลอดทั้งปี ความลับอยู่ที่เขื่อนสรีดภงส์ ทำนบกักเก็บน้ำที่มีมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งทำให้ทราบว่าสุโขทัยมีการทำชลประทานน้ำมานับแต่นั้น แหล่งน้ำทั้งหมดของเมืองเก่ามีการต่อท่อส่งน้ำมาใช้ภายในตัวเมือง ซึ่งได้พบหลักฐานข้อต่อและท่อส่งน้ำขนาดใหญ่ทำจากดินเผาฝังอยู่ใต้ดินเป็นจำนวนมาก

ศิลปะงานพุทธศิลป์ พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยนี้ ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีความอ่อนช้อยสวยงามที่สุด ทั้งใบหน้า ซึ่งมีลักษณะกำลังแย้มพระโอษฐ์ หรือกำลังยิ้ม อีกทั้งองค์พระก็มีสัดส่วนเหมาะสม มีทั้งพระพุทธรูปที่หล่อสำริด พระพุทธรูปไม้แกะสลัก พระพุทธรูปปูนปั้น และพระพุทธรูปกรุทอง รวมทั้งพระเครื่องที่ขุดค้นพบจากกรุใต้ฐานเจดีย์

กำเนิดอักษรไทย คงไม่ลืมกันใช่ไหมว่าที่คนไทยมีภาษาไทยใช้กันมาถึงทุกวันนี้ มีต้นกำเนิดมาจาก "ลายสือไท" สมัยสุโขทัยนี้เอง

ตัวอักษรไทยในสมัยต้นนั้น มีลักษณะคล้ายอักษรขอม สระและวรรณยุกต์เขียนไว้ในบรรทัดเดียวกัน หลักฐานที่ยืนยันได้ถึงกำเนิดลายสือไทนี้ คือศิลาจารึก ซึ่งค้นพบในหลายรูปทรง ทั้งแท่นหินสี่เหลี่ยมที่มีอักษรสลักไว้ทั้งสี่ด้าน ด้านบนมีลักษณะโค้งมน และรูปทรงที่สลักไว้ในใบเสมา อีกทั้งข้อความที่ปรากฏบนศิลาจารึกหลักต่าง ๆ นั้น มีการเขียนคำแปลจัดแสดงไว้ภายในพิพิธภัณฑ์ด้วย เนื้อหานั้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการตั้งของเมือง การปกครอง วิถีชีวิต และพุทธศาสนา

เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก และเตาทุเรียง มีข้อสันนิษฐานว่าบริเวณเมืองสุโขทัยและ

เมืองศรีสัชนาลัย เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ ถึงขั้นเทียบกับสมัยปัจจุบันได้เท่ากับแหล่งอุตสาหกรรม ซึ่งมีการผลิตและส่งออกไปทางเรือ ส่งไปค้าขายกับต่างประเทศ เครื่องปั้นดินเผาสังคโลกนี้ มีทั้งไห ถ้วย ชาม พาน ตลับ กระปุก คนโฑ ฯลฯ เอกลักษณ์ของสังคโลกนี้ คือ สี การเคลือบ รูปทรง และลวดลาย ซึ่งลายที่มีความโดดเด่นอย่างยิ่งคือ ลายปลาคู่คาบพรรณพฤกษา

ตุ๊กตาเสียกบาล เป็นความเชื่อของชาวสุโขทัยโบราณว่าเป็นเครื่องลางด้วยการปั้นตุ๊กตาดินเผาเคลือบไว้เป็นตัวแทนของคนในการสะเดาะเคราะห์ โดยการตีหัวตุ๊กตาให้คอหักไป เคราะห์ต่าง ๆ ก็ถือว่า ได้เกิดขึ้นกับตุ๊กตานี้ไปแล้ว จะได้ไม่มาเกิดกับตนอีก เพราะได้เสียกบาลไปแล้ว

ข้าวตอกพระร่วง เป็นหินที่แปลกประหลาดมีรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งแทรกตัวอยู่ในชั้นหินทั่วไปในบริเวณเขาพระบาทใหญ่ ใกล้กับเขื่อนสรีดภงษ์ จากตำนานมีเรื่องเล่าไว้ว่า ข้าวตอกพระร่วง เกิดจากวาจาสิทธิ์ของพระร่วงเจ้าเมืองของสุโขทัยเมื่อครั้งโบราณกาล สมัยที่ท่านได้บวชในวันตักบาตรเทโวที่ลานวัดเขาพระบาทใหญ่ เมื่อได้ฉันภัตราหารเสร็จแล้ว ท่านได้โปรยข้าวที่เหลือก้นบาตรลงบนลานวัดและได้อธิษฐานว่า "ขอข้าวตอกดอกไม้นี้กลายเป็นหินชนิดหนึ่งและมีอายุยั่งยืนนานชั่วลูกชั่วหลาน"

อาหารอร่อย ก๋วยเตี๋ยวสุโขทัย เมื่อมาถึงถิ่นเลื่องชื่อสุโขทัยแล้ว เราจึงไม่ควรพลาดเมนูนี้เป็นอันขาด คำว่าก๋วยเตี๋ยวสุโขทัยที่เราเห็นกันอยู่ทั่วประเทศนั้น มีสูตรของแท้ดั้งเดิมดังนี้

- เป็นก๋วยเตี๋ยวแห้ง เส้นเล็ก
- ใส่ถั่วฝักยาว เป็นเอกลักษณ์เด่น
- ใส่น้ำตาลปี๊บ เพิ่มความหวานแทนน้ำตาลทราย
- จะใส่หมูแดง หรือ ผักอย่างอื่นเพิ่มเติมก็ได้
- กินเสร็จแล้ว จากก๋วยเตี๋ยวหมู ก็จะกลายเป็นก๋วยเตี๋ยวปลา เพราะใช้ชามสังคโลก ลายประจำสุโขทัยคือ ปลาว่ายน้ำเล่น 2 ตัว

หากใครที่มาเมืองเก่า ขอเชิญชิมก๋วยเตี๋ยวสุโขทัยสูตรดั้งเดิมได้ที่หน้าพิพิธภัณฑ์ได้ คุณพี่ใจดีคอยแนะนำของอร่อยให้นักท่องเที่ยวชิมอยู่ทุกวันเลย

เมื่อได้มาสัมผัสเมืองเก่าสุโขทัยแล้ว จากความรู้สึกเดิมที่ว่าจะงงกับวัดต่างๆ จะเหนื่อยกับพื้นที่กว้างขวางนั้น กลับกลายเป็นความตื่นเต้นความทึ่งในความยิ่งใหญ่ของยุคสมัยนั้น พร้อมรายละเอียดของศิลปะโบราณสถานที่แตกต่างกัน การผสมผสานของวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน และทำให้อยากที่จะเรียนรู้ หาความหมายเพิ่มเติมกับเรื่องราวในอดีตที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน ทั้งในแง่ของพุทธศาสนา สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของชาวสุโขทัย ให้ได้รู้ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก

การท่องเที่ยวแบบ Slow Travel ในครั้งนี้ ขอรับรองได้ว่า ใครที่ได้มาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนี้แล้ว ต้องบอกกับตัวเองอย่างแน่นอนว่า เต็มอิ่มมาก กับทุกๆ เรื่องราวของความยิ่งใหญ่ของชาวสุโขทัย

การเดินทาง จากกรุงเทพฯ

สามารถเดินทางได้ 2 สายคือทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านนครสวรรค์ กำแพงเพชร เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 101 ผ่านอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ระยะทางประมาณ 440 กิโลเมตร

ตามทางหลวงหมายเลข 1 ประมาณ กม. ที่ 50 เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยามุ่งสู่จังหวัดนครสวรรค์ แล้วเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 117 ตรงเข้าจังหวัดพิษณุโลก เปลี่ยนไปใช้ทางหลวงหมายเลข 12 เข้าจังหวัดสุโขทัย รวมระยะทาง 427 กิโลเมตร

การเดินทาง จากตัวเมืองสุโขทัย

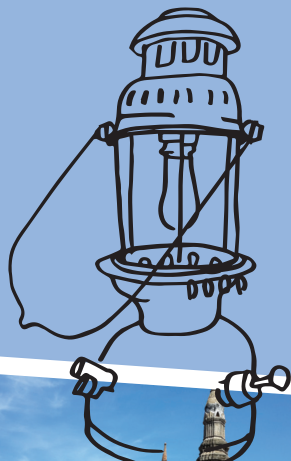
หากเดินทางโดยรถยนต์ ใช้ทางหลวงหมายเลข 101 เส้นสุโขทัย-สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย ไปจนถึงระหว่างกิโลเมตรที่ 17 - 19 เลี้ยวซ้ายข้ามสะพานแม่น้ำยม จะมีทางแยกขวาเข้าอุทยานฯ ไป ประมาณ 1.5 กิโลเมตร เป็นระยะทาง 68 กิโลเมตร หรือ รถโดยสารประจำทาง มีรถสายสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย ออกจากท่ารถที่ตลาดเทศบาลไปอุทยานฯ ทุกวัน

สอบถามข้อมูล

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่า สุโขทัย โทร. 08 0116 4141

เที่ยวชุมชนให้รื่นรมย์

- ควรติดต่อชมรมฯ เพื่อให้นำเที่ยว
- ควรแต่งกายสุภาพ ให้เกียรติแก่สถานที่ และเหมาะสมกับกาลเทศะ
- ไม่ลบหลู่กฎระเบียบ ประเพณี ความเชื่อของชุมชน
- ทำความรู้จักชุมชนก่อนเที่ยว จะได้เข้าใจชุมชนลึกซึ้ง
- ให้ความเคารพชุมชนเจ้าบ้าน
- ใช้เวลาพูดคุยกับชาวชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง
- เปิดใจให้กว้าง ลองกิน ลองทำแบบชุมชน
- อุดหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กระจายรายได้ต่อชุมชน
- มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้

เที่ยวชุมชน ค้นของดี! ไปกับ อพท.

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่า สุโขทัย
โทร. 08 0116 4141

สนับสนุนการจัดทำโดย
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
118/1 อาคารทิปโก้ ชั้น 31 ถนนพระราม 6 สามเสนใน พญาไท กทม. 10400
โทร. 02 357 3580 www.dasta.or.th, www.facebook .com/เที่ยวชุมชนไปกับคน อพท.